

Deel 1 van dit tweeluik:

Nederlandse Hendrik (40) overleeft hel van Oekraïense loopgraaf vol ratten: 'Daar lag ik, alleen en gewond, bij min 15 graden'

Na weer een jaar bloedvergieten in Oekraïne is er nog geen enkel zicht op vrede. De Nederlandse militair Hendrik (40) zag alle hoeken van het front. Een paar maal hield hij het helemaal voor gezien, steeds kwam hij terug. Want oorlog werkt verslavend. In een tweeluik vertelt hij over zijn ervaringen. Vandaag: gewond tussen de ratten in de loopgraaf.

Silvan Schoonhoven

Verslaggever defensie, terrorisme en extremisme

„In oktober 2024 hoorden we dat we met een heel groot probleem zaten in de Donbas, of ik mee wilde draaien in het Alpha-infanterieteam daar. Dat hield zich bezig met het zuiveren van Russische loopgraven. Ik zei ja.”

„Om er te komen kreeg ik locaties doorgestuurd. Ik kreeg ook het nummer van een 'padre', dus ik dacht: straks zit ik in een kerk. En ja hoor, ik bleek ingekwartierd bij een Mexicaanse pastoor in zijn appartement in Druzkivka.”

'De volgende dag had ik een reuzenkater'

„Ik zei tegen mezelf: oké netjes gedragen, op m'n woorden letten, niet te veel drinken. De pastoor bleek een boom van een vent met een grote zwarte baard. Hij zei meteen: 'ik ben pastoor, maar neem het niet te serieus, ik rook meer dan jij en zuip meer dan een Leopardtank. Dus kom, we drinken er eentje op.' De volgende dag had ik een reuzenkater.”

„Ik wist: als de Russen een trench verliezen, proberen ze die meestal binnen 48 uur terug te pakken.” © ANP / EPA

„Toen ging het mis in Pokrovsk en moest ik ijlings daarheen. In de briefing hoorden we dat we in een verdedigende positie gingen. Ik schrok me rot, want ik zei altijd: ik ga niet in een loopgraaf zitten. Het is net basketballen: je gooit net zo lang tot die bal er een keer ingaat. Dat doen de Russen met mortieren.”

„De loopgraven die wij gingen bezetten, waren pas een week eerder heroverd op de Russen. Ik wist: als zij een *trench* verliezen, proberen ze die meestal binnen 48 uur terug te pakken. Dus dat kon nu elk moment gebeuren. Het voelde niet goed. Maar je wil je team niet laten zitten.”

Wie is 'Hendrik'?

Hendrik is niet de echte naam van de 40-jarige Nederlander die in 3,5 jaar veel hoeken van het Oekraïense front heeft gezien. Hij gebruikt een andere naam vanwege het gevaar van Russische geheime diensten.

Hendrik diende jarenlang bij de Koninklijke Luchtmacht en vond daarna werk in de burgermaatschappij. Toen president Zelenski in 2022 de wereld opriep om te komen meevechten, trok Hendrik met enkele tientallen Nederlanders naar

het strijdgebied. Inmiddels is er nog slechts een handvol landgenoten actief als strijder in Oekraïne.

Hendrik diende jarenlang bij de Koninklijke Luchtmacht, maar aarzelde niet toen Zelenski de wereld opriep om met Oekraïne mee te vechten tegen de Russen.

„Met zes man werden we dicht op elkaar in een pickuptruck geladen. Ik had een shotgun om drones uit de lucht te schieten. Vanwege de dronedreiging konden we niet dichterbij komen dan achthonderd meter, de rest moesten we door de modder lopen.”

‘In loopgraaf leef je met ritme van explosies’

„Het was nacht en we mochten geen enkel licht gebruiken dus je loopt compleet blind. We wisten niet waar mijnen lagen. Een sappeur (explosievenexpert, red.) ging voorop. ‘Laat mij maar prikken,’ zei hij. Hij heeft ons er veilig doorheen geloodst. Zodra we in de trench kwamen, kregen we een drone-jammer in handen. ‘Hoor je een drone?’ zeiden ze, ‘knop indrukken!’”

„We zaten daar met drie man: een Oekraïner, een Duitser en ik. Die Duitser vocht al twee jaar en was mentaal helemaal op, die durfde het dugout-bunkertje amper uit. Die Oekraïner kende maar één Engels zinnetje: ‘*Don’t push the button.*’ Want als je die jammer indrukte, peilden de Russen je uit en gooiden ze meteen tien mortieren op je kop. Als ik moest kiezen, dan had ik liever een drone dan een mortier.”

‘De ratten liepen ’s nachts over me heen’

„In de loopgraven leef je met het ritme van explosies. Constant. Soms 150 meter verderop, soms vijf. Overdag vooral mortieren, ’s nachts vooral drones. In het bos aan de overkant zag je de Russen. Onze trench was S-vormig, zeventig meter lang, zo’n 1,80 meter diep. Hij was zo smal dat ik voortdurend met mijn vest aan de wanden bleef haken.”

„’s Nachts hoorde ik piepende geluiden. In het rode licht van de hoofdlamp zag ik overal muizen die over me heen liepen. En ratten, echt tientallen: in je tas, in het eten. Ik was bang om gebeten te worden want er zijn veel ziektes in Oekraïne. Je slaapt dus niet lekker. Zeker niet met je vest aan en helm op en continu bombardementen.”

„Ik had geleerd: wil je blijven leven dan moet je blijven graven.” © ANP / Abaca Press

‘Ik heb de beelden gezien: alle vier door het hoofd geschoten’

„Eigenlijk moest ik alles doen: wachtlopen, uitkijken en graven. Ik had geleerd: wil je blijven leven dan moet je blijven graven. Je moet je eigen dugout blijven uitbreiden. Mijn grootste angst was dat er Russen de loopgraaf in zouden komen, zoals gebeurde bij een trench 120 meter verderop. Vier van onze mensen lagen daar naast elkaar te slapen, zonder helm, zonder vest, hun radio stond uit. Het hoofdkwartier riep ze nog op: ‘word wakker! Jullie gaan eraan!’ Maar er kwam geen reactie.”

„Op dat moment dacht ik: waarom zou ik mijn leven op het spel zetten voor gasten die zo stom zijn om tegelijk te gaan slapen? Ik heb de beelden gezien. Alle vier door het hoofd geschoten..”

‘Ik werd achterover geblazen en wist meteen: foute boel’

„Die nacht gebeurde het. Ik stond midden in de trench, tussen de boomstammetjes die we dwars in de loopgraaf hadden gezet om het binnendringende Russen zo moeilijk mogelijk te maken. En toen sloeg er eerst een raketgranaat in vlak voor de loopgraaf. Ik schrok me kapot. Binnen een paar seconden sloeg er een mortier in op de wand van de loopgraaf, zo’n vijftien meter bij me vandaan.”

„Ik wist: ik moet naar mijn eigen dugout toe. Maar mijn vest woog 25 kilo, met keramische platen, twaalf magazijnen, handgranaten.” © ANP / EPA

„De drukgolf was zó sterk dat ik achterover werd geblazen, precies met mijn rug op zo’n boomstam. Ik wist meteen: foute boel. Mijn linkerbeen begon oncontroleerbaar te trillen. Mijn linkerarm deed het ook niet. En mijn rug... Een brandende pijn, precies onder mijn schervest, net boven mijn stuitje. Ik riep die Duitser. Die stak alleen zijn hoofd buiten zijn dugout en gooide me een fles water toe: ‘zoek het maar uit.’ De Oekraïner zat zeventig meter verderop.”

‘Als er nu een drone kwam, dan was ik klaar’

„Daar lag ik, het was min vijftien. Geen dak boven me. Als er nu een drone kwam, dan was ik klaar. Ik wist: ik moet naar mijn eigen dugout toe. Maar mijn vest woog 25 kilo, met keramische platen, twaalf magazijnen, handgranaten. Met pure armkracht heb ik me naar die dugout gesleept, het zwaarste wat ik ooit gedaan heb.”

„Ik liet me erin vallen en bereikte toen via de radio het hoofdkwartier. Ik vertelde wat ik had. Er zat een arts die zei: ‘of je hebt je rug gebroken, of er is een wervel kapot. Het lijkt me niet levensbedreigend.’ Ze konden me niet komen halen. Het lag daar zó onder vuur dat extractie onmogelijk was. ‘Je moet daar tot morgennacht blijven.’”

„Dus daar lag ik 24 uur alleen, gewond. Ik had naalden en morfine en verder alleen mezelf. Als de Russen de loopgraaf in zouden komen, dan was ik klaar. De volgende nacht verscheen er eindelijk iemand aan de rand van de trench: 'meekomen, nu!' en weg was hij weer. Met de moed der wanhoop ben ik hem achterna gestrompeld. Die 800 meter voelde als vijftig kilometer.”

„Bij de pickup tilden ze me op en smeten me als een zak achterin. De rit terug was de hel.” © ANP / AFP

„Bij de pickup tilden ze me op en smeten me als een zak achterin. De rit terug was de hel. Om een drone voor te blijven moet je harder dan 160 km/u rijden en wij moesten over zandwegen en metershoge heuvels. Telkens vloog ik los van de laadvloer en klapte dan weer keihard neer. In een scherpe bocht vloog ik er bijna uit.”

„Ik dacht dat ik naar een ziekenhuis werd gereden, maar ze brachten me gewoon naar mijn appartement, want het was toch niet levensbedreigend.”

‘Als jij me bedreigt terwijl ik hier gewond lig omdat ik je land verdedig, schiet ik je neer’

„De volgende ochtend kwam de bataljonsdokter met de commandant langs. Ik kon amper zitten. De arts duwde me een handvol pillen in mijn hand en de

commandant zei: 'vannacht om drie uur ga je weer terug de frontlinie in.' Ik zei: 'nee, mijn rug is niet goed.' Hij zei: 'ja, jij gaat wel.' Ik zei: 'nee, ik ga niet.'"

„Toen pakte hij zijn pistool uit zijn holster: 'je gaat wel.' Dus ik pakte mijn Bren2-geweer naast me. Ik zei: 'als jij mij bedreigt terwijl ik hier gewond lig omdat ik jouw land aan het verdedigen ben, schiet ik je neer.' Net toen het uit de hand liep, kwam die pastoor binnen. 'Hé mannen, denk eraan: de Russen zijn de vijand.'"

„Terug naar de loopgraven? Nooit meer!” © YouTube

„Uiteindelijk stuurden ze me naar een ziekenhuisje. De neuroloog zag meteen dat mijn rug niet goed was en ik voorlopig uitgeschakeld was. Later heeft een privékliniek me behandeld, waarna ik in Nederland ben gaan herstellen. En daarna ging ik weer terug naar het front. Maar naar een loopgraf? Nooit meer!”

Deel 2 van dit tweeluik:

Nederlandse oud-militair Hendrik openhartig over verschrikkingen aan Oekraïens front: 'Elke morgen werd de nazi-groet gebracht'

De Nederlandse militair Hendrik raakte in Oekraïne gewond door een mortierinslag in de loopgraven. Hij keerde toch terug naar het slagveld en verhaalt in dit laatste deel van een tweeluik - het eerste publiceerden wij op 3 januari - over de minder frisse kanten van het land dat wij steunen. „Elke morgen werd de nazi-groet gebracht.”

Silvan Schoonhoven

Verslaggever defensie, terrorisme en extremisme

Zijn rug lag na de explosie in de kreukels, vertelde de Nederlander Hendrik vorige week in De Telegraaf. Zijn maten hadden hem uit de loopgraaf getrokken en afgeleverd in het appartement waar hij was ingekwartierd, vlak bij het front.

Terugkeren naar front Oekraïne

Daar kwam een legerarts langs en de commandant, die eiste dat Hendrik die avond alweer zou terugkeren naar de voorste linie. Die peinsde er niet over. De commandant greep naar zijn pistool, waarna Hendrik zijn Bren-aanvalsgeweer pakte dat naast zijn bed stond.

Als er niet een priester was geweest die tussenbeide kwam, had het kunnen eindigen in een soort wildwest-shootout.

Het zijn de minder fraaie kanten van het leven in het Oekraïense leger. Hendrik had al vaker kennism gemaakt met deze keerzijde. Misstanden bij 'de goeden' halen minder vaak het nieuws dan die bij 'de slechten'. Maar de corruptie tiert nog altijd welig, ondervond de 40-jarige Nederlandse oud-luchtmachtmilitair.

Medische behandeling zelf betalen

Hij merkte dat buitenlanders die voor Oekraïne hun leven komen riskeren soms schofterig worden behandeld. Zo moest hij zijn eigen medische behandeling regelen en betalen.

Hij hoorde dat nabestaanden van buitenlandse gesneuvelden zelden of nooit de beloofde uitkering ontvangen. En er waren huiveringwekkende geruchten over hoe brutaal met name Colombiaanse strijders soms met Russische krijgsgevangenen afrekenden.

Hendrik is niet de echte naam van de 40-jarige Nederlander die in 3,5 jaar veel hoeken van het Oekraïense front heeft gezien. Hij gebruikt een andere naam vanwege het gevaar van Russische geheime diensten. Hendrik diende jarenlang bij de Koninklijke Luchtmacht en vond daarna werk in de burgermaatschappij. Toen president Zelenski in 2022 de wereld opriep om te komen meevechten, trok Hendrik met enkele tientallen Nederlanders naar het strijdgebied. Inmiddels is er nog slechts een handvol landgenoten actief als strijder in Oekraïne.

Hendrik belandde in een privékliniek in het westen van Oekraïne. Zijn rugspieren hadden een flinke dreun gehad door de granaatinslag, maar de therapie hielp. Een paar maanden lang herstelde hij verder in het veilige Nederland.

„Op een gegeven moment namen ze contact op. Of ik niet terug wilde komen. Eerst dacht ik: zo gaan ze nou altijd met buitenlanders om. Ze laten je letterlijk kapotvallen en als je weer fit bent kunnen ze je opeens weer gebruiken. Terwijl ze niet eens mijn salaris uitbetalen.”

„Je spreekt oude collega's en die zeggen: hé, we missen je, kom ons helpen, we moeten het met z'n allen doen. En toen, ondanks dat ze je als een zak hooi behandelen, had ik na vijf maanden in Nederland toch weer het gevoel dat het nog niet klaar was. Ik wilde mijn teamgenoten niet in de steek laten, het ging me niet zozeer om Oekraïne.”

Het was al de derde keer dat hij na een periode in het conflictgebied besloot om terug te reizen. In Nederland werkte hij als scheepsmonteur. Dat vond hij leuk werk.

„Maar als je zo diep in die oorlog hebt gezeten, is het normale leven lastig. Dat is een onderwerp waar ik veel over heb gepraat met andere jongens die allemaal hetzelfde mee hebben gemaakt.”

„Een Amerikaanse vriend zei: ik krijg het niet voor mekaar. Die oorlog zit in mijn hoofd. Ik moet daar zijn, ik moet een wapen in mijn hand hebben voor omgerekend 500 dollar per maand die vaak niet eens wordt uitbetaald.”

Oorlog is absoluut verslavend, merkte Hendrik. Vooral het gevoel dat je in een groot geheel past, in een vechtmachine waar als het erop aankomt geen regels bestaan.

„Als je in die machine stapt, bestaat de rest van de wereld niet. Alleen dat moment. Dus wat gebeurt er als je naar huis gaat: het is leuk om je familie weer te zien. Je lichaam is hier, maar je hoofd is daar. En toen ben ik in februari vorig jaar dus teruggegaan naar Oekraïne.”

Hakenkruizen bij 'Azov'

Daar werd hij benaderd door de Third Separate Assault Brigade, die verbonden was aan het omstreden Azov-regiment. Dat kwam in het begin van de oorlog in opspraak vanwege neonazi-sympathieën binnen de gelederen.

De commandant die hem ontving, verzekerde hem dat dat allemaal verleden tijd was. 'Dit is niet het Azov van vroeger', werd hem verteld. 'Azov is hervormd, gezuiverd, en opnieuw opgebouwd.'

Hendrik besloot het te proberen. Hij was nog niet fit maar mocht een fysieke test doen. Die haalde hij niet en dat werd hem direct keihard ingewreven door een Deense veteraan die al sinds 2014 bij Azov vocht en een tijd krijgsgevangene was geweest bij de Russen.

De man schold hem uit, maakte hem belachelijk en zei dat niemand iets aan hem had. Hendrik stapte op. Hij wilde vertrekken, maar de administratrice op kantoor vertelde hem dat hij niet de enige was. 'Hij heeft al zoveel waarschuwingen gehad', zei ze. 'Het ligt niet aan jou.'

Oekraïense soldaten van een artillerie-eenheid op een gevechtsmissie in de richting van Pokrovsk. © ANP / NurPhoto

Hij kreeg het aan de stok met Colombianen, die in het Oekraïense leger een staat in de staat vormen vol ongeleide projectielen. „Je zag in Oekraïne echt een invasie van Colombianen”, zegt Hendrik. „Ze trokken alleen met elkaar op. Andere buitenlanders daar hadden ze niets mee.”

En er zaten veel jongens uit de drugskartels tussen. Hendrik hoorde over oorlogsmisdaden, tot zelfs martelen en verminken aan toe. Colombianen lieten hem zelfs foto's van onthoofdingen zien.

Colombianen vechten mee in Oekraïne

Omdat Hendrik Spaans spreekt, werd hem gevraagd om zich bij een tent vol Colombianen te voegen. Zijn taak was om de hechte groep een beetje in toom te houden. Hij ging akkoord en stelde zich voor.

De eerste twee nachten verliepen zonder problemen, hoe vermoeiend de continue luchtalarmen ook waren. Maar in de derde nacht, rond kwart voor zes 's ochtends, begonnen de Colombianen ineens snoeihard latinomuziek te draaien. Hendrik, uitgeput door slaapgebrek, verzocht of de muziek uit mocht want over twee uur was het appèl en hij wilde rusten.

In veiligheid gebracht na gevecht

De reactie was ronduit vijandig. Ze dreigden hem een 'warm Colombiaans welkom' te geven terwijl hij sliep. Een mes tussen de ribben, dus. De Mexicaanse groepsoudste, door hen gekozen als leider, liep op hem af met een mes: 'hou je bek' .

Er ontstond een gevecht, een groep Oekraïners hoorde buiten het lawaai en stormde naar binnen om de boel te sussen. Hendrik werd in veiligheid gebracht en sliep die nacht op het hoofdkantoor.

De volgende ochtend kwam de stafsergeant hem halen. Hij vertelde Hendrik dat hij 35 push-ups in de stromende regen moest doen als straf. Hendrik was met stomheid geslagen. „Jij hebt mij gevraagd ze in toom te houden,” zei hij tegen de sergeant. „Waarom word ik gestraft voor iets wat jij van me vroeg?” De sergeant werd furieus.

Hendrik pakte zijn tas, zei dat hij weg was en meldde zich op kantoor om zijn dossier op te halen. Daar wachtte hem een confronterend beeld: vlaggen van Stepan Bandera, omgekeerde hakenkruizen, nazi-symboliek.

„Ik wilde niets meer met dit hele gedoe te maken hebben. En ik was niet de enige. Een paar andere buitenlandse jongens waren ook weg, ze hadden teams gezien waar elke morgen de nazigroet werd gebracht.”

Na een *special forces*-opleiding belandde hij bij een ander legeronderdeel. Hij werd teamleider bij zijn nieuwe eenheid, de 4th Ranger Special Forces. Daar zag hij dingen die hij niet snel meer zal vergeten.

Collega's werden er in de regio Sumy in Noord-Oekraïne op uitgestuurd om diep in de frontlinie drie gewonden en een gesneuvelde op te halen. Ze kwamen terug en een van de gewonden had zijn arm nog maar aan een dun reepje huid hangen. Toen een collega van Hendrik de gewonde snel het voertuig in wilde trekken, pakte hij hem per ongeluk bij die kapotte arm, die loskwam.

Leven weer opbouwen in Nederland

Secondenlang stond hij met die arm in zijn hand. „Hij keek ernaar en zei alleen maar: 'I got your arm'”, vertelt Hendrik. „Hij legde hem op de schoot van de gewonde en stapte vervolgens achter het stuur. Pas zodra hij na aankomst op de basis de brancard zag, trok hij wit weg. Hij kwam naar me toe en zei: ik voel me echt misselijk”, vertelt Hendrik. „We hebben hem drie dagen uit de rotatie gehaald.”

Inmiddels is Hendrik alweer maanden terug in Nederland waar hij werkt en een nieuw leven opbouwt. In Oekraïne heeft hij niets meer te zoeken, beseft hij inmiddels. Wat blijft zijn de herinneringen.

Teruggaan naar Oekraïne zit er op dit moment niet in, maar zeg nooit nooit. „We willen voorkomen dat de oorlog doorslaat naar Europa. Als we daar stoppen, dan verslechteren onze eigen kansen.” Als hij terug zou gaan, is het niet uit liefde voor de Oekraïense overheid. „Het is daar één corrupte bende. Ik was daar voor de burgers. Die kunnen niets aan de misstanden doen.”